

ที่ ศศ ๐๐๐๑ / ๒๒๑๔

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๑๒๘ อาคารพญาไทพลาซ่า กทม. ๑๐๕๐๐

๒๗ / พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรื่อง “นโยบายส่งเสริม
ศาสนาในการพัฒนาสังคม”

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม”

ด้วยสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ
วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา ดำเนินการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการนำ
นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม เพื่อศึกษาวิจัย ระดมความเห็นและข้อเสนอแนะจากภาคีต่างๆ
สังเคราะห์และสรุปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม อันจะนำไปสู่
การใช้แนวทางการพัฒนาสังคมบนพื้นฐานของแนวคิดทางศาสนา

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในคราวประชุมครั้งที่ ๒๐ / ๒๕๕๑ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่
๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๑ ได้พิจารณาผลการดำเนินงานของคณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม
พลศึกษา และการกีฬา ในประเด็นดังกล่าวแล้ว ได้มีมติเห็นชอบเสนอความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง
“นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม” ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีสาระสำคัญของความเห็นและ
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม สรุปได้ดังนี้

๑. นโยบายเร่งด่วนที่ควรริบดำเนินการ

๑.๑ รัฐบาลควรถือการส่งเสริมศาสนาเป็นนโยบายที่สำคัญของชาติ ควรให้มีการจัดทำ
แผนทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาให้บรรลุ
เป้าหมายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙

๑.๒ รัฐบาลควรจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทของศาสนา ซึ่งรวมทั้งศาสนสถาน
ศาสนวัตถุ ศาสนพิธี ศาสนบุคคล และศาสนธรรม ในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม การพัฒนาสังคม
การส่งเสริมความสามัคคีของประชาชนในชาติ รวมทั้งการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนา
ชีวิตตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙

๑.๓ รัฐบาลควรเร่งรัดพระราชบัญญัติอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา

๑.๔ รัฐบาลควรจัดให้มีการสอนวิชาศีลธรรม หน้าที่พลเมืองดี และประวัติศาสตร์ไทย ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ

๑.๕ รัฐบาลจึงควรเพิ่มงบประมาณในการส่งเสริมศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และ จริยธรรม ให้มากขึ้น

๒. นโยบายที่ควรเร่งดำเนินการในระยะยาว

๒.๑ รัฐบาลควรจัดให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนา สังคม โดยให้ครอบคลุมมากขึ้นทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก เพื่อศึกษาปัญหา การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ต่อไป

๒.๒ รัฐบาลควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาและการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ ของสถานศึกษาในทุกระดับ เกี่ยวกับการบูรณาการศาสนาและการศึกษา เพื่อให้ศาสนาเป็นรากฐานของ การศึกษา ให้เยาวชนมีคุณธรรม นำความรู้ สู่การพัฒนา

๒.๓ รัฐบาลควรสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของ โรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการให้การส่งเสริมให้การส่งเสริมให้ขยายกว้างขวางมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล ยิ่งขึ้น รวมทั้งโรงเรียนที่ส่งเสริมการสอนศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

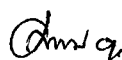
๒.๔ รัฐบาลควรแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมศาสนสัมพันธ์แห่งชาติ เพื่อส่งเสริม ความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ เพื่อป้องกันแก้ไข ปัญหา ความขัดแย้งระหว่างศาสนาที่อาจเกิดขึ้น

๒.๕ รัฐบาลรวมทั้งหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงยุทธศาสตร์และกลวิธี การเผยแผ่ศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม จากการดำเนินงานในเชิงรับเป็นเชิงรุก

(รายละเอียดความเห็นและข้อเสนอแนะปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากผลการพิจารณาเป็นประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้ทราบ ในโอกาสแรกด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายโคทม อารียา)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักกิจการสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทรศัพท์ ๐ - ๒๖๑๒ - ๙๒๒๒ ต่อ ๒๓๑

โทรสาร ๐ - ๒๖๑๒ - ๙๑๗๙-๘๐

บทสรุปผู้บริหาร
ความเห็นและข้อเสนอแนะ
ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม”

๑. หลักการและเหตุผล

สถาบันที่ถือเป็นแกนหลักแห่งความมั่นคงของชาติ ได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งคำว่า “ศาสนา” มาจากคำว่า ศาสน์ ในภาษาบาลี หมายถึง คำสั่งสอน กล่าวโดยสรุปศาสนา คือ คำสั่งและคำสอนของศาสดาผู้ตั้งศาสนา คือ สั่งห้ามไม่ให้ทำชั่ว เรียกว่า ศีล และสอนให้ทำความคิดและทำใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งเรียกว่า ธรรม ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญของศาสนา ได้แก่ ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนาพิธี ศาสนบุคคล และศาสนธรรม โดยศาสนธรรมถือเป็นแก่นของศาสนา

ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙ ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องศาสนา มีข้อความดังนี้ “รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” แต่หากการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระแสของโลกาภิวัตน์ได้ทำให้คนไทยและสังคมไทยมีความสับสนวุ่นวาย ทำให้คนไทยมีลักษณะสังคมวัตถุนิยมหรือสังคมบริโภคนิยมมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ปัญหาต่างๆ รวมทั้งประชาชนและเยาวชนห่างจากศาสนา มีทัศนคติที่ผิดต่อศาสนา คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง บทบาทของศาสนาในการพัฒนาคนและสังคมลดน้อยลง คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษาและการกีฬา จึงเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการเกิดขึ้น จึงดำเนินการศึกษาและจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่อง นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมเสนอสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

๒. การดำเนินการ

๒.๑ การศึกษาวิจัยและการสัมมนาปรับปรุงความคิดเห็น

คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา ดำเนินการเพื่อศึกษาวิจัย เรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม” เพื่อศึกษาบทบาท ความคิดเห็นของประชาชน ต่อแนวนโยบายและยุทธศาสตร์ ตลอดจนทั้งผลการดำเนินงานส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมมนากลุ่มย่อยเรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม” และวิเคราะห์นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมต่อหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

๓. สารสำคัญและข้อค้นพบ

๓.๑ ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม ที่ได้จากการศึกษาวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับกฎหมายอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปฏิรูปการเมืองท้องถิ่น เศรษฐกิจ และการจัดการศึกษา สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่ประมวลได้จากการ สัมมนาจับฟังความคิดเห็น ประกอบด้วย การมีความคิดและทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับศาสนา การห่างเหินจากศาสนา การขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนา การไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา ความเจริญทางวัตถุ ล้ำหน้ากว่าความเจริญทางจิตใจ ทำให้คนตกเป็นทาสของวัตถุนิยม บริโภคนิยม มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นและประโยชน์ของส่วนรวมน้อยลง พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ได้อบรมสั่งสอนลูกในเรื่องศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม สถานศึกษาและครูอาจารย์ไม่ได้ให้ความสนใจในการศึกษาอบรมเยาวชนในเรื่องศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมเท่าที่ควร สถาบันศาสนาและพระสงฆ์มีบทบาทลดน้อยลง ในการอบรมสั่งสอน ประชาชนและเยาวชนในเรื่องศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สื่อที่ไม่ดีและไม่สร้างสรรคไม่ได้ช่วยให้ ประชาชนและเยาวชนสนใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม กลับทำให้ประชาชนและ เยาวชนเห็นห่างจากศาสนา และขาดนโยบาย แผนดำเนินการ และโครงการของรัฐบาลและหน่วยราชการในการ ส่งเสริมศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓.๒ บทบาทของศาสนาในการพัฒนาสังคม ที่ได้จากการศึกษาวิจัยซึ่งประกอบด้วย ศาสนาช่วย ทำให้เกิดเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ คือเป็นที่พึ่งทางใจ ศาสนาช่วยทำให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะ รวมไปถึง ความสามัคคีในหมู่มนุษยชาติ ศาสนาช่วยทำให้เกิดการศึกษาทั้งในด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษาและพลศึกษา ศาสนาช่วยทำให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามทั้งหลาย ศาสนาช่วยทำให้เกิดจริยธรรม ศีลธรรมและคุณธรรม เป็นเครื่องดับความแค้นร้อนทางใจ ทำให้ใจสงบเย็น เป็นดวงประทีปส่องโลกที่มีมืดมิดด้วยอวิชชา ให้สว่างด้วยวิชชา เป็นสิ่งที่แยกมนุษย์ออกจากสัตว์ เพราะสัตว์ไม่มีศาสนา ในส่วนการสัมมนากลุ่มย่อยได้มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาท ของศาสนาในการพัฒนาสังคม คือ ช่วยพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองที่ดี ของประเทศชาติ ช่วยพัฒนาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย ช่วยพัฒนาประเทศให้มีความเจริญสงบเรียบร้อย ช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม ช่วยพัฒนาการศึกษาให้มีความสมบูรณ์และบรรลุเป้าหมาย ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ช่วยส่งเสริมความปรองดองและความสามัคคีระหว่างคนในชาติ ช่วยพัฒนา บ้านเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ช่วยส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นแกนหลักแห่งความมั่นคงของชาติ

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี

๔.๑ นโยบายเร่งด่วนที่ควรริบดำเนินการ

๑) รัฐบาลควรถือการส่งเสริมศาสนาเป็นนโยบายที่สำคัญของชาติ ควรให้มีการจัดทำแผน ทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาให้บรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙

๒) รัฐบาลควรจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทของศาสนา ซึ่งรวมทั้งศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนพิธี ศาสนบุคคล และศาสนธรรม ในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม การพัฒนาสังคม การส่งเสริมความสามัคคีของประชาชนในชาติ รวมทั้งการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาชีวิตตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙

๓) รัฐบาลควรเร่งรัดพระราชบัญญัติอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา

๔) รัฐบาลควรจัดให้มีการสอนวิชาศีลธรรม หน้าที่พลเมืองดี และประวัติศาสตร์ไทย ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ

๕) รัฐบาลจึงควรเพิ่มงบประมาณในการส่งเสริมศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ให้มากขึ้น

๔.๒ นโยบายที่ควรเร่งดำเนินการในระยะยาว

๑) รัฐบาลควรจัดให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม โดยให้ครอบคลุมมากขึ้นทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก เพื่อศึกษาปัญหา การแก้ไขปัญหอย่างเป็นระบบต่อไป

๒) รัฐบาลควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาและการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ของสถานศึกษาในทุกระดับ เกี่ยวกับการบูรณาการศาสนาและการศึกษา เพื่อให้ศาสนาเป็นรากฐานของการศึกษา ให้เยาวชนมีคุณธรรม นำความรู้ สู่การพัฒนา

๓) รัฐบาลควรสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการให้การส่งเสริมให้ขยายกว้างขวางมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลยิ่งขึ้น รวมทั้งโรงเรียนที่ส่งเสริมการสอนศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

๔) รัฐบาลควรแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมศาสนสัมพันธ์แห่งชาติ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างศาสนาที่อาจเกิดขึ้น

๕) รัฐบาลรวมทั้งหน่วยงานและองค์การที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงยุทธศาสตร์และกลวิธีการเผยแผ่ศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม จากการทำนงานในเชิงรับเป็นเชิงรุก

ความเห็นและข้อเสนอแนะ
ของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม”

๑. หลักการและเหตุผล

สถาบันที่ถือเป็นแกนหลักแห่งความมั่นคงของชาติ ได้แก่ สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ ตามที่ปรากฏในธงไตรรงค์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประกาศให้ใช้เป็นธงชาติไทยตั้งแต่ พุทธศักราช ๒๔๖๐

คำว่า “ศาสนา” มาจากคำว่า ศาสน ในภาษาบาลี หมายถึง คำสั่งสอน กล่าวโดยสรุป ศาสนาคือ คำสั่งและคำสอนของศาสดาผู้ตั้งศาสนา คือ สั่งห้ามไม่ให้ทำชั่ว เรียกว่า ศีล และสอนให้ทำความดีและทำใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งเรียกว่า ธรรม องค์ประกอบที่สำคัญของศาสนา ได้แก่ ศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนาพิธี ศาสนบุคคล และศาสนธรรม ในบรรดาองค์ประกอบของศาสนา ศาสนธรรมถือเป็นแก่นของศาสนา ผู้ที่จะเข้าถึงศาสนาจะต้องเข้าถึงศาสนธรรม มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและประพฤติปฏิบัติตามศาสนธรรม

ศาสนาที่ทางราชการรับรองมี ๕ ศาสนา ได้แก่ พระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และศาสนาซิกข์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙ ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องศาสนามีข้อความดังนี้ “รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต”

การเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระแสของโลกาภิวัตน์ได้ทำให้คนไทยและสังคมไทยมีความสับสนวุ่นวาย ทำให้คนไทยมีลักษณะสังคมวัตถุนิยมหรือสังคมบริโภคนิยมมากขึ้น ค่านิยมของสังคมที่มีในอดีต เช่น ความสันโดษ การพึ่งตนเอง ความเอื้อเฟื้อที่มีต่อกันลดลง ทศนคติของผู้คนและสังคมมีแนวโน้มที่จะก้าวสู่ลักษณะมองแคบ คิดใกล้ใฝ่ต่ำมากขึ้น โดยเฉพาะชนชั้นนำและชนชั้นปกครอง ซึ่งนำไปสู่ปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการเอาเปรียบกัน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาทางการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาเยาวชน ปัญหายาเสพติด ปัญหาโรคเอดส์ ประชาชนและเยาวชนห่างจากศาสนา มีทัศนคติที่ผิดต่อศาสนา คนมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นน้อยลง บทบาทของศาสนาในการพัฒนาคนและสังคมลดน้อยลง

คณะกรรมการศึกษา ศาสนาศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษาและการกีฬา ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทศาสนาในการพัฒนาสังคม จึงได้จัดให้มีการวิจัยเรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม” และจัดให้มีการสัมมนาเรื่อง “นโยบายส่งเสริมในการพัฒนาสังคม” เพื่อศึกษานโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม

๒. การดำเนินการ

๒.๑ การศึกษาวิจัยและการสัมมนารับฟังความคิดเห็น

คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา ดำเนินการเพื่อศึกษาวิจัย เรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม” เพื่อศึกษาบทบาท และผลการดำเนินงานส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมทั้ง ๕ ศาสนา ที่ทางราชการประกาศรับรอง ได้แก่ พระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู และศาสนาซิกข์ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อแนวนโยบาย และยุทธศาสตร์ ตลอดจนผลการดำเนินงานส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมต่อหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

คณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา ได้จัดให้มีการสัมมนากลุ่มย่อย เรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม” ในวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ณ สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมการสัมมนาเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม

โดยคณะทำงานการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา และการกีฬา ได้วิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมาเพื่อใช้ประกอบการดำเนินการจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะทำงานการศึกษาฯ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม ดังนี้

๒.๒ นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับศาสนา

รัฐบาลของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา ในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๕ เกี่ยวกับเรื่อง ศาสนา มีข้อความว่า “รัฐบาลจะส่งเสริมบทบาทของคณะสงฆ์ วงการศาสนา กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี โรงเรียน และครอบครัวที่ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ตลอดจนสนับสนุนให้สื่อมวลชนร่วมมือบทบาทในด้านเหล่านี้ยิ่งขึ้น และจัดให้มีสถานที่เพื่อการปฏิบัติธรรมและความสงบร่มเย็นในทางจิตใจ ในทำนองเดียวกับพุทธมณฑลให้ครอบคลุมทั่วราชอาณาจักร”

รัฐบาลของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเกี่ยวกับนโยบายสังคม รวมทั้งศาสนามีข้อความว่า “มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งให้คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุข มีความรัก ความสามัคคี ความสมานฉันท์ มีการจัดทำแผนปฏิรูปสังคมพื้นฐานคุณธรรมร่วมกับภาคประชาชน ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคสื่อสารมวลชน และสถาบันศาสนา เพื่อสร้างสังคมไทยที่ไม่ทอดทิ้งกัน สังคมที่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมเข้มแข็ง สังคมคุณธรรมและสังคมประชาธิปไตย”

รัฐบาลของนายสมัคร สุนทรเวช ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา ในวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เกี่ยวกับเรื่องศาสนา มีข้อความว่า “อุปถัมภ์ ค้ำครอง และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่นๆ เพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา”

รัฐบาลของนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา ในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๑ เกี่ยวกับเรื่องศาสนา มีข้อความว่า “อุปถัมภ์ ค้ำครอง และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ เพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจและนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต”

๓. สารสำคัญและข้อค้นพบ

๓.๑ ปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม

๓.๑.๑ ผลการวิจัยเรื่อง นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม ได้ระบุว่า มองจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา พระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นในประเทศไทย มักถูกมองข้ามจากองค์กรภาครัฐอยู่เสมอ เพราะรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งแต่ละคณะมุ่งเน้นพัฒนาประเทศเพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก มิได้มองแก่นแท้ของสังคมคือคนมีศีลธรรม จริยธรรม ทำให้สังคมไทยอ่อนแอมาตลอด จนเกิดวิกฤติการณ์ทางศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งให้สังคมไทยปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเรามองข้ามบทบาทหน้าที่องค์กรของศาสนาในการพัฒนาสังคมที่เป็นสถาบันหนึ่งในสังคม

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญมีดังนี้

- (๑) ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับกฎหมายอุปถัมภ์และค้ำครองพระพุทธศาสนา
- (๒) ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
- (๓) ปัญหาอุปสรรคจากการปฏิรูปการเมืองท้องถิ่น
- (๔) ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
- (๕) ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

๓.๑.๒ ในการสัมมนากลุ่มย่อยเรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม” ผู้เข้าร่วมสัมมนามีความเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคของการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมมีดังต่อไปนี้

- (๑) การมีความคิดและทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับศาสนา
- (๒) การห่างเหินจากศาสนา
- (๓) การขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนา
- (๔) การไม่ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา
- (๕) ความเจริญทางวัตถุล้ำหน้ากว่าความเจริญทางจิตใจ ทำให้คนตกเป็นทาสของวัตถุนิยม บริโภคนิยม มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นแก่ผู้อื่นและประโยชน์ของส่วนรวมน้อยลง
- (๖) พ่อแม่ผู้ปกครองไม่ได้อบรมสั่งสอนลูกในเรื่องศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม
- (๗) สถานศึกษาและครูอาจารย์ไม่ได้ให้ความสนใจในการศึกษาอบรมเยาวชนในเรื่องศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมเท่าที่ควร
- (๘) สถาบันศาสนาและพระสงฆ์มีบทบาทลดน้อยลง ในการอบรมสั่งสอนประชาชนและเยาวชนในเรื่องศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

(๙) สื่อที่ไม่ดีและไม่สร้างสรรค์ไม่ได้ช่วยให้ประชาชนและเยาวชนสนใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม กลับทำให้ประชาชนและเยาวชนเหินห่างจากศาสนา

(๑๐) ขาดนโยบาย แผนดำเนินการ และโครงการของรัฐบาลและหน่วยราชการในการส่งเสริมศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

๓.๒ บทบาทของศาสนาในการพัฒนาสังคม

๓.๒.๑ ผลการวิจัยเรื่องนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมได้ระบุว่า บทบาทหน้าที่ของศาสนาในปัจจุบันได้ขยายหน้าที่กว้างขวางออกไปมากขึ้น ซึ่งจะสามารถเห็นได้ง่าย เช่น การจัดกิจกรรม นันทนาการ จัดงานประจำปี กิจกรรมการกีฬา การให้บริการอาคารสถานที่ อุปกรณ์สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ศาสนามีความสำคัญต่อมนุษยชนานัปการ ซึ่งพอประมวลสรุปได้ดังนี้

- (๑) ศาสนาช่วยทำให้เกิดเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ คือเป็นที่พึ่งทางใจ
- (๒) ศาสนาช่วยทำให้เกิดความสามัคคีของหมู่คณะ รวมไปถึงความสามัคคีในหมู่มนุษยชาติ
- (๓) ศาสนาช่วยทำให้เกิดการศึกษาทั้งในด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา
- (๔) ศาสนาช่วยทำให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามทั้งหลาย
- (๕) ศาสนาช่วยทำให้เกิดจริยธรรม ศีลธรรม และคุณธรรม
- (๖) เป็นเครื่องดับความเร่าร้อนทางใจ ทำให้ใจสงบเย็น
- (๗) เป็นดวงประทีปส่องโลกที่มีมืดมิดด้วยอวิชชา ให้สว่างด้วยวิชชา
- (๘) เป็นสิ่งที่แยกมนุษย์ออกจากสัตว์ เพราะสัตว์ไม่มีศาสนา

๓.๒.๒ ในการสัมมนากลุ่มย่อยเรื่อง “นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม” ที่ประชุมมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของศาสนาในการพัฒนาสังคม ดังนี้

(๑) ช่วยพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ

- (๒) ช่วยพัฒนาสังคมให้มีความสงบเรียบร้อย
- (๓) ช่วยพัฒนาประเทศให้มีความเจริญสงบเรียบร้อย
- (๔) ช่วยป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม
- (๕) ช่วยพัฒนาการศึกษาให้มีความสมบูรณ์และบรรลุเป้าหมาย
- (๖) ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
- (๗) ช่วยส่งเสริมความปรองดองและความสามัคคีระหว่างคนในชาติ
- (๘) ช่วยพัฒนาบ้านเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
- (๙) ช่วยส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นแกนหลัก

แห่งความมั่นคงของชาติ

๓.๓ ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม

ผลการวิจัยเรื่อง นโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม ได้ระบุว่า กลุ่มประชาชนทั่วไปได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคมที่พึงประสงค์ เพื่อให้เกิดความมั่นคงของการพัฒนาประเทศชาติ ดังนี้

(๑) รัฐจะต้องส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรมไทยกับการศึกษาให้มากและถูกต้องตามครรลองครองธรรมหลักศาสนา

(๒) แนวทางการพัฒนาสังคมไทยที่ยั่งยืน จะต้องอบรมศีลธรรม คุณธรรม ให้แก่บุคลากรผู้บริหาร หน่วยงาน หรือผู้ใช้แรงงานทุกองค์กรให้ได้เข้าถึงหลักศาสนาอยู่เป็นประจำทุกปี พร้อมกันนั้น รัฐต้องออกกฎหมายรองรับให้องค์การภาคเอกชนหรือภาครัฐมีกิจกรรมนันทนาการและศาสนาแก่บุคลากร

(๓) ควรจะให้โรงเรียนของรัฐหรือเอกชนที่นับถือพระพุทธศาสนาหยุดเรียนหรือทำกิจกรรมในวันพระภายในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ทำบุญตักบาตร ฟังธรรมภายในโรงเรียนทุกวันพระ

(๔) รัฐต้องออกกฎหมายอาญาให้สอดคล้องกับระเบียบปฏิบัติทางศาสนาเพื่อป้องกันภัยคุกคามจากกลุ่มบุคคลผู้แสวงหาผลประโยชน์ในศาสนาอย่างเข้มงวด

(๕) รัฐต้องจัดทำแผนพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทสังคมด้านสังคมและศาสนาและวัฒนธรรมไทย เพื่อมิให้ทิ้งหลักศีลธรรมจริยธรรม อันดีงามของสังคมไทย

(๖) องค์การรัฐโดยกระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติต้องออกกฎหมายหรือระเบียบให้สอดคล้องโดยเฉพาะพระสงฆ์และสีกาที่ทำผิดให้มีโทษทางอาญา เพื่อป้องกันความเสื่อมศรัทธาให้แก่พระพุทธศาสนาได้อย่างมั่นคง

(๗) รัฐต้องออกกฎหมายควบคุมการสื่อสารอิสระที่บ่อนทำลายสังคมไทยเช่น การเสนอข่าวเด็กขายบริการ เด็กตบตีกัน การเบี่ยงเบนทางเพศ เป็นต้น มิให้เสนอข่าวเพื่อผลประโยชน์ธุรกิจมากเกินไปจนเกินขอบเขตแต่เป็นตัวทำลายความมั่นคงทางสังคมไทย

(๘) รัฐต้องให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ศึกษาทางด้านศาสนาให้ได้รับสิทธิกู้ยืมเงินเรียนเท่าเทียมกับนักศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่นๆ

(๙) รัฐและองค์กรต่างๆ ต้องสนับสนุนกิจกรรม ความร่วมมือระหว่างองค์กรศาสนาในการพัฒนาสังคมไทย เพื่อให้สามารถนำหลักธรรมทางศาสนา เข้าสู่ศาสนิกชนได้อย่างแท้จริง

(๑๐) รัฐต้องตระหนักถึงการจัดทำหลักสูตรการศึกษาศาสนากับการพัฒนาสังคมไทยให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาของชาติที่ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม” โดยเพิ่มชั่วโมงการศึกษาศาสนาให้มากขึ้น เพื่อให้การศึกษารองรับการเปลี่ยนแปลงได้

(๑๑) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลแล้ว แนวนโยบายด้านสังคม โดยเฉพาะด้านศาสนาและวัฒนธรรม ไม่ควรเปลี่ยนแปลงมากและไม่เป็นการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวมากเกินไป อันเป็นต้นเหตุการทำลายศาสนาออกห่างไกลชุมชนและสังคมโดยมิได้ตั้งใจ

(๑๒) หน่วยงานภาครัฐและองค์การศาสนา เพื่อการบริหารงานศาสนาไม่ควรหลงประเด็น ใช้งบประมาณพัฒนาศาสนวัตถุมากเกินไป จนไม่มีงบประมาณด้านการเผยแพร่ศาสนธรรมของแต่ละศาสนา

(๑๓) ควรมีการจัดตั้งอาสาสมัครเฝ้าระวังคุ้มครองศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ตั้งแต่ระดับกลาง และภูมิภาคหรือชุมชนท้องถิ่น เพื่อความมั่นคงของชาติ

(๑๔) รัฐต้องกวดขันดูแลหน่วยงานองค์การศาสนาพร้อมทั้งให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม ศาสนาร่วมกันในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อความสามัคคีของคนในชาติ มิใช่เพียงแย่งชิงหรือดูหมิ่นศาสนาอื่น

(๑๕) รัฐต้องให้ความสำคัญบทบาทหน้าที่ของผู้นำศาสนา ในการพัฒนาสังคมให้เป็นที่ปรึกษา และผู้นำในการพัฒนาชุมชนเหมือนในอดีต ไม่ว่าจะเป็นชุมชนพุทธ ชุมชนมุสลิม ชุมชนคริสต์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ตั้งแต่ระดับชุมชนมาสู่สังคมประเทศชาติ

(๑๖) รัฐต้องสนับสนุนบทบาทหน้าที่องค์การระหว่างศาสนาในการพัฒนาสังคม และองค์กรในศาสนา ให้เกิดการประสานงานพัฒนาสังคมแห่งคุณธรรม มิใช่มุ่งแสวงหาเพื่อพัฒนาศาสนวัตถุอีกต่อไป

(๑๗) รัฐต้องมีแนวนโยบายและรัฐศาสตร์การบริหารองค์กรแต่ละศาสนาให้ชัดเจนมิให้เกิดความขัดแย้งหรือก้าวก่ายบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสังคม โดยหน่วยงานของรัฐต้องเป็นตัวประสานการพัฒนา บทบาทหน้าที่ของผู้นำระหว่างศาสนา

(๑๘) รัฐต้องสนับสนุนการจัดกิจกรรมระหว่างศาสนาร่วมกัน เพื่อเกิดความเข้าใจอันดี ระหว่างศาสนิกชน ในการอยู่ร่วมกันภายในชุมชนแบบพึ่งพา ในความหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนาก็สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

(๑๙) แนวทางในการออกกฎหมายเพื่อศาสนานั้น ต้องมิทำให้เกิดความขัดแย้งในความศรัทธา เลื่อมใสของศาสนิกชน เมื่อกฎระเบียบใดเกี่ยวกับศาสนาทำให้เกิดความแตกแยกทางสังคม องค์กรภาครัฐต้อง เร่งรีบแก้ไขปัญหาทำให้เกิดความสมานฉันท์ในสังคม

(๒๐) ต้องการให้รัฐสนับสนุนการจัดตั้งสถานีวิทย์โทรทัศน์เพื่อการศึกษาศาสนาและ วัฒนธรรม เพื่อให้องค์การศาสนามีบทบาทหน้าที่ในการเผยแพร่ศาสนาเพิ่มมากขึ้น

(๒๑) ผู้ที่จะเข้าไปเป็นนักการเมืองหรือผู้บริหารทางการเมืองของประเทศ ต้องมีคุณธรรม ศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนและสังคม

(๒๒) องค์การศาสนาระดับท้องถิ่นและสถานศึกษาต้องร่วมมือกัน จัดหลักสูตรการเรียนการสอน เกี่ยวกับหลักศาสนาให้แก่เยาวชนตั้งแต่ชั้นอนุบาลขึ้นไป

(๒๓) รัฐจะต้องจัดทำหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองดีและศีลธรรมกลับคืนมาสอนในโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในศาสนาที่ตนนับถือมากขึ้น พร้อมกับรู้จักหน้าที่พลเมืองที่ดี ทำให้ ประชาชนเกิดความรักชาติศาสนา มีความสามัคคีต่อกัน

(๒๔) รัฐต้องออกกฎหมายควบคุมการใช้สื่อทุกประเภทที่เป็นตัวทำลายศาสนาและพื้นฐาน วัฒนธรรมประเพณีของชาติ มิให้นำเสนอข่าวในลักษณะคุกคามและชี้นำสังคมอันเป็นสาเหตุทำลายระบบ ความเชื่อค่านิยมของสังคม

(๒๕) การสนับสนุนงบประมาณของภาครัฐนั้น ต้องจัดสรรงบประมาณตามจำนวนศาสนิกชนที่นับถือศาสนาของประเทศ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคตามความเป็นจริง

๓.๔ ข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม

ผู้เข้าร่วมสัมมนากลุ่มย่อยเรื่องนโยบายส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม ดังนี้

(๑) **อุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงคู่กับสถาบันชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์** โดยดำเนินการดังนี้

- รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา
- รัฐบาลควรจัดทำแผนทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- รัฐบาลควรจัดให้มีการตรวจกฎหมายอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา
- รัฐบาลควรปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน

(๒) **การอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาอื่นในการเผยแพร่ศาสนา**

ศาสนาอื่นที่รัฐบาลควรให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองในการเผยแพร่ศาสนาได้แก่ ศาสนาที่ทางการรับรองซึ่งได้แก่ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาซิกข์

(๓) **ส่งเสริมความเข้าใจอันดี ความสามัคคีปรองดองและความสมานฉันท์ ระหว่างศาสนิกของทุกศาสนา**

รัฐบาลควรแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมศาสนสัมพันธ์แห่งชาติ ประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรศาสนาทั้ง ๕ คือ พระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาซิกข์ เพื่อจัดทำนโยบาย แผนงาน ยุทธศาสตร์ และโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาต่างๆ เพื่อให้พลังทางศาสนาในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว การพัฒนาสังคม การส่งเสริมความมั่นคงของชาติ

(๔) **สนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม**

รัฐบาลควรมีนโยบาย แผนงานและโครงการสนับสนุนให้หน่วยราชการ สถานศึกษา องค์กรทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน นำหลักธรรมของศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ คุณธรรม ๔ ประการ ตามพระบรมราชาโชวาทที่พระราชทานในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๕ และในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๙ คุณธรรมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความเสียสละ ความกตัญญูกตเวที การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน

(๕) **สนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน**

รัฐบาลควรมีนโยบาย แผนงาน ยุทธศาสตร์และโครงการสนับสนุนหน่วยราชการ สถานศึกษา องค์กรศาสนา องค์กรส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนในการนำหลักธรรมมาใช้เพื่อการพัฒนาชีวิตของประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและจิตใจ สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ซึ่งมีหลักการสำคัญ ๓ ประการ คือ ความพอประมาณ หรือทางสายกลาง ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี และเงื่อนไขสำคัญ ๒ ประการ คือ ความรอบรู้ และการมีคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต

(๖) สนับสนุนให้ศาสนาเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคน สังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญมั่นคงอย่างยั่งยืน

รัฐบาลควรประกาศเป็นนโยบายให้ศาสนาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคน สังคม และประเทศชาติ ให้มีความเจริญอย่างมั่นคงอย่างยั่งยืน เพื่อให้ข้าราชการ ประชาชนและเยาวชน มีทัศนคติและความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับศาสนา ตระหนักถึงความสำคัญของศาสนา ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนา โดยให้ทุกภาคส่วนในสังคมได้ร่วมกันรณรงค์อย่างจริงจัง จริงใจและต่อเนื่อง

(๗) สนับสนุนให้ศาสนาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม รวมทั้งการแตกความสามัคคีในชาติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับปัญหาสังคม มีข้อความดังนี้

“ปัญหายุ่งยากในปัจจุบันเกิดจากเหตุผลหลายอย่าง แต่เหตุที่สำคัญที่ก่อปัญหาได้มาก คือความขาดหรือความบกพร่องในความเป็นระเบียบและความสะอาดมั่นคงในความประพฤติ และความคิดจิตใจของบุคคล”

จากพระบรมราโชวาทที่อัญเชิญมาแสดงว่าปัญหาสังคมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเกิดจากคน คนเป็นผู้สร้างปัญหาสังคม คนที่สร้างปัญหาสังคม คือคนที่ขาดหรือบกพร่องในความเป็นระเบียบและความมั่นคงในความคิด ความประพฤติ และจิตใจ

รัฐบาลจึงควรกำหนดนโยบาย แผนงาน ยุทธศาสตร์และโครงการเพื่อให้ทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะผู้นำศาสนาและองค์กรทางศาสนาได้ผนึกกำลังร่วมกัน ประสานงานกันอย่างจริงจังและต่อเนื่องในการเผยแผ่หลักธรรมของศาสนาให้เข้าถึงจิตใจของข้าราชการ ประชาชนและเยาวชน ให้มีความคิดและความประพฤติที่ถูกต้องเป็นประโยชน์และเป็นธรรม มีจิตใจที่ยึดมั่นในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีความเมตตา เอื้ออาทรต่อกัน ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “รู้ รัก สามัคคี” เพื่อร่วมกันป้องกันแก้ไขปัญหาสังคมซึ่งเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงยิ่งขึ้นรวมทั้งปัญหาการแตกแยกความสามัคคีของคนในชาติ

๔. ความเห็นและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรี

๔.๑ นโยบายเร่งด่วนที่ควรริบดำเนินการ

(๑) เนื่องจากศาสนามีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาสังคม ในการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมแก่ประชาชนและเยาวชน รัฐบาลควรถือการส่งเสริมศาสนาเป็นนโยบายที่สำคัญของชาติ ควรให้มีการจัดทำแผนทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนาแห่งชาติ เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการทำนุบำรุงส่งเสริมศาสนา

ให้บรรลุป้าหมายที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิของศาสนาต่างๆ ผู้แทนของหน่วยราชการ และองค์การที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำแผน

(๒) รัฐบาลควรจัดทำยุทธศาสตร์การส่งเสริมบทบาทของศาสนา ซึ่งรวมทั้งศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนพิธี ศาสนบุคคล และศาสนธรรม ในการป้องกันแก้ไขปัญหาสังคม การพัฒนาสังคม การส่งเสริมความสามัคคีของประชาชนในชาติ รวมทั้งการเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาชีวิตตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิของศาสนาต่างๆ ผู้แทนของหน่วยราชการ และองค์การที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำยุทธศาสตร์

(๓) รัฐบาลควรเร่งรัดพระราชบัญญัติอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา เพื่อป้องกันและแก้ไขภัยต่างๆ ที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และควรปรับปรุงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งใช้เป็นเวลากว่า ๔๐ ปีแล้ว ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้การบริหารคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลยิ่งขึ้น

(๔) รัฐบาลควรจัดให้มีการสอนวิชาศีลธรรม หน้าทีพลเมืองดี และประวัติศาสตร์ไทย ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้เยาวชนเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เป็นพลเมืองดีของชาติ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและประวัติศาสตร์ชาติไทย

(๕) ในปัจจุบันงบประมาณที่จัดสรรเพื่อการส่งเสริมศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ยังมีจำนวนและอัตราส่วนที่น้อย รัฐบาลจึงควรเพิ่มงบประมาณในการส่งเสริมศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมให้มากขึ้น เพราะการส่งเสริมศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม เป็นมาตรการป้องกันปัญหาที่ดีกว่ามาตรการแก้ไขปัญหา

๔.๒ นโยบายที่ควรเร่งดำเนินการในระยะยาว

(๑) รัฐบาลควรจัดให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมศาสนาในการพัฒนาสังคม โดยให้ครอบคลุมมากขึ้นทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึก เพื่อศึกษาปัญหา การแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบต่อไป

(๒) รัฐบาลควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาและการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ของสถานศึกษาในทุกระดับ เกี่ยวกับการบูรณาการศาสนาและการศึกษา เพื่อให้ศาสนาเป็นรากฐานของการศึกษา ให้เยาวชนมีคุณธรรม นำความรู้ สู่การพัฒนา

(๓) รัฐบาลควรสนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการให้การส่งเสริมให้ขยายกว้างขวางมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลยิ่งขึ้น รวมทั้งโรงเรียนที่ส่งเสริมการสอนศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

(๔) รัฐบาลควรแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมศาสนสัมพันธ์แห่งชาติ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิของศาสนาทั้ง ๕ ที่ทางราชการรับรอง ผู้แทนของหน่วยราชการและองค์การที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นกรรมการเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของศาสนาต่างๆ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างศาสนาที่อาจเกิดขึ้น

(๕) รัฐบาลรวมทั้งหน่วยงานและองค์การที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงยุทธศาสตร์และกลวิธีการเผยแผ่ศาสนา ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม จากการดำเนินงานในเชิงรับเป็นเชิงรุก โดยมีวิธีการเผยแผ่ที่มีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล เป็นที่สนใจและสร้างแรงจูงใจ โดยจัดให้มีสื่อการสอนที่เหมาะสม มีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่าง
